№ 108 ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 23

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 23 № 108

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՔԱՅՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ»
Базарная уп. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տէլէֆօն № 253.

Զգուշէնի ս. Աւետեաց եկեղեցու ծխական դպրոցի հոգաբարձութիւնը սրանով յայտնում է հասարակութեան, որ ամսիս 23-ին, շաբաթ, նոյն եկեղեցում ս. պատարագից յետոյ, ժամը 11½-ին, ԿԱՏԱՐՎԵԼՈՒ Է ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ տարեկան

Դպրոցիս բարեբար հանգուցեալ

Տ. ԳԻՒԼՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին։

468. 1—1

Կիրակի, մայիսի 24-ին

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԱՆԻ ԱՄՍԱԲԱՑԻՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՑԴՈՒՄ

Տեղի կունենայ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

ԶՐՕՍԱՆՔ ≡ Varieté

Յօգուտ Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական եւ Տնայնագործական Ընկերութեան

ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ-ԱԼԼԷԳՐԻ

Բացօդեայ՝ բեմի վրա, բազմաբնոյթ դիվերտիսմենտ, մասնակցութեամբ իտալացի և ռուս յայտնի արտիստների։

1) Հանդէս կը գայ անպարտուհի orhnrդ Լէօղիսի։
2) Հանդէս կը գայ ատլէս եւ ըմբիշ Մ. Լիսվինօվը, որ կը կատարէ՝

ա) Մարզութիւններ՝ ծանրակշիռ մարզաքարերով,
բ) Երկաթի ծալումը գօտիի շուրջը,
գ) Շէնքերի համար գործածվող 100 պուդ ծանրութիւն ունեցող երկաթէ գերանի ծալումը պարանոցի վրա՝ 20 մարդկանց միջոցով (երկաթը մինչև ծալումը հատարակութիւնը կարող է ստուգել։
դ) 15 պուդ ծանրութիւն ունեցող քարի կոտրատումը պ. Լիսվինօվի կրծքի վրա, երկու դարպինների միջոցով։
ե) Ներկայ գտնվող հասարակութիւնից՝ ամենածանրակշիռ անձերից 3 հոգու մի ձեռքի վրա բարձրացումը։

Վերջին երեք գործողութիւնները կատարելու ժամանակ կարող են ներկայ գտնվել բժիշկներ։ Այն անձը, որը կարող կը լինի կատարել յիշեալ գործողութիւնները, պ. Լիսվինօվը իր կողմից իբրև պրեմիա կը տայ նրան 100 ռուբլի։

3) Հանդէս կը գայ մարդ օձ ԲՈՒՔԻՕՆԻ։ 4) «Ապաշի» պարը, որ կը կատարեն ՐՈՒԺԱՆՍԿԻ-ԲԱՐՍԿԻ եւ ԼԻԴԻՆԱ։ 5) «Մակսիմ Գորկիի» տիպերը— կը կատարէ ՐՈՒԺԱՆՍԿԻ-ԲԱՐՍԿԻ։ 6) Ցեղացի մանկահասակ պարողներ կը կատարեն կովկասեան ազգային պարեր, այն է՝ լեզգինկա, կինsoուրի եւ այլն։

Մանրօրինակների երաժշտախումբ։

Սազանդարներ մասնակցութեամբ յայտնի թառահարող Գրիգոր Բալայանի, ճիանուր նուագող Սեիի և երգիչ Մէջլիսի։

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԲՈՒՖԵՏ։ Բուֆետում, էստրադայի վրա պ. ԿՕԽՄԱՆԸ կը կատարէ ՆԵԳՐԻՆԵՐԻ ՊԱՐԵՐ։ Պ. ԼԷՐԻ կարատասանէ զանազան ԿՈՒՊԼԷՏՆԵՐ։

Պտի-ըվօ, ծաղիկներ, կօնֆէտտի, ՊԱՐԵՐ

Կը նուագէ Կուրինակի գնդի զինուորական երաժշտախումբը։

Տոմսակների գներն են { Մեծերի համար 25 կոպ. Երեխաների և աշակերտ. համար 15 կոպ.

Զրօսանքի սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 4-ին։

(Կ. հ. շ.) (առ.) 449. 4—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԱՆ

Շաբաթ, մայիսի 23-ին

ՁՄԵՐԱՑԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵՆՈՒ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Լարանուագների երաժշտախումբ՝ Ֆիդելմանի և Պրէսմանի ղեկավարութեամբ։

Հիբերը թոյլատրվում են ընդհանուր հիմունքներով՝ մուտքի համար վճարելով— տղամարդիկ 1 ռ., կանայք 50 կ.։

Սկիզբը երեկ. ժամը 9-ին։

(առ.) 474. 1—1

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲ

Շաբաթ, մայիսի 23-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին Թիֆլիսի Բօրսայի շինութեան մէջ (Միջին-փողոց, տ. Վարկային Ընկ.) տեղի կունենայ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹԸ, հետեւեալ ծրագրով.

1) Ընկերակցութիւնների և ընկերութիւնների մասին ըէֆերատ Ի. Բրէնների։
2) Ընդհանուր ժողով—կլուբի համար նոր բնակարան որոնելու և նոր անդամներ ընտրելու մասին։

Մուտքը անդամների համար ձրի է։ Հիւրերը (անդամների յանձնարարութեամբ) վճարում են 30 կ., ուսանողները և ուսանողուհիները—20 կոպ.։

(առ.) 473. 1—1

ՓՈՐՁԵՑԷՔ

Ստերելիզացիայի ենթարկված

ԻՐՈՂԱԼԻ ՍԵՐԸ

ՐՕԶԵՆՏՕՎՈ

առանց բացիների, սուրճի և թէյի համար. չէ փչանում. մանգամայն առողջապահական։

ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ

(Չ. շ.) (Պ. 74440) առ 456. 9—2

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԶՈՒՐԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ

Ժողովրդ. ներկայացումների կազմակերպ.

Հայկական սեկցիան

Շաբաթ, մայիսի 23-ին

Կը ներկայացնէ

I

Առաջին անգամ նոր պիէս, հայ գիւղական կեանքից, Յովհ. Թումանեանի պօէմայից՝

Ա ն ո ւ շ

Պիէս 1 գործ., փոխադրութ. Գ. Երիցեանի

Երգեցիկ խումբ—դեկավարութեամբ պ. Մ. Միրզոյեանի, գիւղական պարեր, Ջան-գիւլում, և այլն։

II

ՄԱՐԻԼԷՏՆ

Կօմ. 1 գործ., թարգմ. Գ. Զուբարի

III

Մ Ի Հ Ր Պ Ր Ի Ջ

Վօդ. 1 գործ., հեղ. Գ. Արաքսեանի

Բեմիսեօր՝ Գ. ԱՐԱՔՍԵԱՆ

Սկիզբն է ճիշդ 8½ ժամին երեկոյեան

Տեղերի գները 50 կ. մինչև 5 կ.։

(ու. շ.) (առ.) 468 2—2

ԻՐԱՆԻ ԽԱՂԱՂՎԵԼԸ

Պարսկաստանը հանդարտվում է։ Ամէն տեղ պատրաստվում են պարլամենտական ընտրութիւնների։

Երկրի զանազան մասերում եղած յուզմունքները յոգնեցրել են ժողովրդին և առաջացրել են մի մեծ պահանջ դէպի խաղաղ կեանքը և կանոնաւոր աշխատանքը։

Այժմ Թէհրանի ղեկավար շրջանների խելացի գործելակերպից է կախված երկրի վերածնութիւնը և բարեկարգութիւնը։ Եթէ Թէհրանի արքունիքը կարողանայ շիտակութեամբ և պետական խելամիտ վերաբերմունքով աջակցել ժողովրդական ներկայացուցչութեանը, նա կը փրկի երկիրը նոր խառնակութիւններից և ծանր փորձութիւններից, որոնք կը լինէին ճակատագրական՝ քայքայված և մանկացած երկրի համար։

Պարսկաստանը, շնորհիւ այն հանգամանքի, որ Ռուսաստանն և Անգլիան հովանաւորների դեր են ստանձնել իրանց վրա նրա վերաբերութեամբ, կարող է մի որոշ չափով ինքն իրան ազատ զգալ արտաքին քաղաքականութեան ծանրակշիռ հոգսերից և անձնատուր լինել ներքին բարեշինութեան ծրագիրների իրագործութեան։

Ճիշդ է, եւրօպական միւս պետութիւնները աշխատում են նոյնպէս ազդեցիկ դերեր ձեռք բերել իրանց համար, բայց նրանք այնուամենայնիւ երկրորդական և երրորդական տեղ պէտք է բռնեն իրապէս։ Անշուշտ՝ քաղաքագիտական գաւադրութիւնները կարող են բարդութիւններ ստեղծել և արտաքին քաղաքականութեան ասպարէզում. ինչպէս այդ տեսնում ենք մենք Թիւրք-պարսկական սահմանագծի վրա, ուր գերմանական թելադրութիւններով օսմանեան զօրքերը յետ ու առաջ են գնում սահմանագծի այս ու այն կողմը, երբեմնապէս այնպիսի սպառնական դիրք բռնելով դէպի պարսկական հողերը, որը յատուկ է միայն պատերազմական գործողութիւններին։

Շնորհիւ իր սահմանակցութեան, Թիւրքիան, անտարակոյս, կարող է մատանջութիւն և հոգ պատճառել Պարսկաստանին, մանաւանդ որ Թիւրքական արտաքին քաղաքականութեան թելադրութիւնները գալիս են արևմուտքից, սակայն Ռուսաստանն և Անգլիայի համերաշխ գործողութիւնները հեշտութեամբ կարող են չքացնել Թիւրքական դաւերի իրական ոյժը։

Թիւրքիան Պարսկաստանի վերաբերութեամբ իրան զգում է չափազանց ուժեղ և հեղինակաւոր, բայց ինքն էլ անցողական շրջանի մէջ է և չէ կարող ճգնաժամային տագնապից իրան այնքան ազատ համարել, որ նեսի իրան դէպի արկածախնդրութիւն, որը կը խլի նրա ոյժերի մի մասը դէպի բոլորովին աւելորդ և տպարդիւն մի ձեռնարկութիւն՝ ոչ մի կարևորութիւն չունեցող իր պետական նպատակների համար։

Քաղաքագիտական մի խաղ է և այն, որ Թիւրքիան իր հովանաւորութեան տակ վերցրեց Սաթթար-խանին և Բաղըր-խանին—Թաւրիզի սահմանադրական շարժումների գլխաւոր ներկայացուցիչներին,—ցոյց տալով թէ պարսիկ ժողովրդին և թէ ուրիշներին, որ օսմանեան պետութիւնը մի որոշ հեղինակութիւն է, որի քաղաքական ոյժը պէտք է հաշվի առնել։

Թէ Պարսկաստանը և թէ Թիւրքիան շատ չունեն պատերազմից և երկուսն էլ կարօտ են ներքին շինարար գործունէութեան։ Ուստի սահմանագծի շրջանում տեղի ունեցող մրցակցութիւնները չեն կարող հատակրութիւն գտնել այդ երկիրների պարլամենտների կողմից և կը վերացվեն յօգուտ ներքին ստեղծագործական աշխատանքի՝ պետական բարեշինութեան գործում։

Ա. Քալանթար

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԴԱԼՈՒՍՏԸ

Ստացանք Կ. Պոլսից հետեւեալ հեռագիրը մայիսի 22-ից.

Վաղը, մայիսի 23-ին, Իզմիրլեան Կաթողիկոսը պատուիրակների հետ մեկնում է Օդեսայի վրայով Պետերբուրգ։

—

Օդեսայից ստացանք հետեւեալ հեռագիրը մայիսի 22-ից.

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կը լինի այստեղ 24-ին։ Օդեսայի հայ գաղութը պատրաստութիւններ է տեսնում արժանաւոր կերպով ընդունելու ազգիս Հայրապետին։

Խորասանջեան

—

Մեր ունեցած տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ Վեհափառ Կաթողիկոսը Պետերբուրգ մնալու է միայն մի քանի օր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՋԱՐԴԵՐԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

Կ. Պոլսում տեղեկութիւն է ստացվել Կեսարիայից հայկական նոր Ջարդերի մասին։

Մի քանի հարիւր մահմեդականներ յարձակում են գործել Կօնիի շրջակայքում գտնվող երկու հայ գիւղերի վրա, կոտորել ու վիրաւորել են ընակիչներից շատերին և կողոպտել խանութները։

Բէյրութում նոր անկարգութիւններ են սկսված։ Նահանգապետի ապարանքը յօդս է պայթեցված։ Մանրամասնութիւններ առայժմ պակասում են։ («Ե»)

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՒՀԱՄՄԷԴ V-Ի ՄՕՏ

Կիլիկեան հայոց կրած Ջարդերի առիթով, ինչպէս վերջերս հաղորդել էինք, մայիսի 2-ին Թիւրքահայերի մի պատգամաւորութիւն է ներկայացել սուլթան Մուհամմէդ V-ին։

Պատգամաւորութիւնը, որ բաղկացած էր ազգ. պատրիարքարանի կրօն. և քաղաք. ժողովների մի քանի անդամներից, առաջնորդութեամբ պատրիարքական տեղապահ Յովհ. եպ. Արշարունու, շատ սիրալիր ընդունելութեան է հանդիպել Դօլմա-Բաղչէի պալատում։

Սովորական արարողութիւններից յետոյ սուլթանը հարցրել է պատ. տեղապահին, թէ արդեօք ի՞նչ խնդիրքով են ներկայացնում իրան։ Ի պատասխանի այդ հարցին՝ Արշարունի եպ. ոտքի կանգնելով մի կարճ աղօթք ասաց սուլթանի բարօրութեան համար։ Մուհամմէդ V, ինչպէս և ներկայ եղողները, հէնց որ լսեց աղօթքի առաջին բառերը, անմիջապէս ոտքի կանգնեց։

Աղօթքից յետոյ քաղ. ժողովի առենապետ Ստ. Գարաեան պատժական մանրամասն մի տեսութիւն արեց հայերի՝ աւելի քան վեց դարից ի վեր Թիւրքական դահին մատուցած ծառայութեան մասին։ Սուլթանը, յաճախ, գլխի շարժումներով հաստատում էր Գարաեանի արած տեսութիւնը։ Գարաեան, ի միջի այլոց, ցոյց տուեց, որ հայ ու Թիւրք տարրի միջև հաւասարաշխութիւնն ու վստահութիւնն այն աստիճան կատարեալ էր, որ հայը՝ պանդխտելիս, իսկ Թիւրքը՝ ճանապարհորդելիս կամ զինուորութեան գնալիս իրար էին վստահանում ու պահ տալիս ոչ միայն իրանց գոյքն ու կալուածները, այլ և իրանց կանանց ու երեխաներին։ Բայց Արդիւլ-Համիդի գահակալութեան շրջանում հայերը ճանաչվեցին որպէս անջատողական ձգտումներ ունեցող և առանձին անկախ Հայաստան կազմելու միտող տարր և հետեւարար խիստ հալածանքների ենթարկվեցին։ Բայց հայերը ընաւ անջատողական ձգտումներ չեն ունեցել, որովհետև նրանք վստահ են, որ օսմ. պետութեան հովանու տակ կը պահպանեն իրանց ազգութիւնը, եկեղեցին, լեզուն ու ցեղային աւանդութիւնները։ Նրանք քսան տարուց ի վեր անլուր հալածանքների ենթարկվեցին և այժմ, երբ սահմանադրութեանն այնքան սրտանց ու անկեղծօրէն յարում են,—այժմ էլ հալածվում են որպէս սահմանադրական շարժման քաջալերողներ։

Սուլթան.—Շատ զարմանալի է դա։ Ինչու՞ է որպէս յանցանք նկատվում սահմանադրութեան քաջալերող լինելը։ Ինչու՞ համար է սահմանադրութիւնը. մի՞թէ երկրի բարօրութեան համար չէ։

Գարաեան պատասխանեց, թէ այն ժամանակ, երբ Կ. Պոլսում ազատութեան պահպանման համար կռիւ էր մղվում և սահմանադրական մինիստրներ ու օֆիցէրներ էին սպանվում, նոյն այդ միջոցին Ադանայում էլ հայերն էին կոտորվում ու կողոպտվում բէկակիցներների կողմից։ Եւ եթէ կենտրօնական կառավարութիւնը յապաղի ազդու միջոցների դիմել հայերի դէմ սկսված այդ շարժումը կասեցնելու, այդ դէպքում, հաստատօրէն կարելի է ասել, միւնոյն վտանգը կը տարածվի հայաբնակ և ուրիշ շրջաններում։ Գարաեան ապա շեշտեց, թէ պատգամաւորութիւնը վստահ է, որ սուլթանը, իբրև բարի հայր, պտի պաշտպանէ հայերին։

Սուլթան.—Անկասկած. ամէն պաշտպանութիւն պտի ընծայվի։ Դա ուղղակի անկարելի է։ Անհանդուրժելի են ձեր պատմածները։

Գարաեան ապա խնդրեց, որ սուլթանը մի մանրիֆեստ շնորհի, ծանուցանելու համար, որ այլևս այդպիսի Ջարդերի, թալանների ու բռնութիւնների շրջանն անցել է, թէ նոր սուլթանի ու խալիֆի հրամանն է՝ խորութիւն չը դնել Թիւրքի և հայի միջև, քանի որ սահմանադրական ու շարիաթի օրէնքները, ինչպէս և կայսրի ու խալիֆի հրամանը պահանջում են վերջ դնել հայերի դէմ գործադրվող հալածանքներին։

Սուլթան.—Շատ իրաւացի են ձեր խօսքերը։ Ես անմիջապէս, հէնց վաղն առաւօտ, պիտի կանչեմ ու յանձնարարեմ մեծ-վէզիրին, որ նկատի առնէ այս խնդիրը, որպէսզի անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնվին այդ առիթով։ Ի՞նչ են նշանակում այդպիսի Ջարդեր, թալան, բռնաբարում։ Ինձ համար բնաւ ցանկալի չէ, որ, իմ գահակալութեան օրով, այդպիսի տգեղ երևոյթներ տեղի ունենան։ Իմ հպատակների մի կաթիլ արիւնը որ թափվի, իմ սրտից կը հոսի։ Չէ՞ որ ամբողջ երկիրը մի մարմնի նման է. մի անդամի ցաւը, ի հարկէ, ամբողջ մարմինը կը զգայ։ Ես իմ բոլոր հպատակներիս նկատում եմ համահաւասար իրաւունքների տէր։ Խիստ ցաւում և միանգամայն զարմանում եմ կատարված այդ դէպքերի վրա։ Իմ հօր օրով այսպիսի դէպքերի մասին բնաւ չէինք լսում։ Մեր գերդաստանի ճարտարապետները հայեր էին. ես ճանաչում էի նրանց։ Նրանց ձեռքի տակ աշխատողների էլ մեծ մասը դարձեալ հայեր էին։ Վառօդաթաներ և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ և արհեստապետներ նոյնպէս հայեր էին։ Հայերի և իսլամների միջև կատարեալ սէր և համերաշխութիւն կար այն ժամանակ։ Մի հայրենիքի զաւակներ էին բոլորն էլ։ Մենք խորութիւն չենք դնում նրանց միջև։ Բայց սա վերջին երեսուն տարվայ ընթացքում ի՞նչ է պատահել, որ այսպէս փոփվել է ամէն ինչ,—այդ, ուզիղն ասած, չեմ կարողանում ըմբռնել։ Ցաւս ունեմ, որ այսուհետև չարիքին դարման կը հոգացվի։ Ադանայի կոտորածների հեղինակներն, անշուշտ, պիտի պատժվեն, և կողոպտված իրեղէնները յետ պիտի դարձվեն իրանց տէրերին։ Ի՞նչ բան է սահմանադրութիւնը, ի՞նչ շարիաթը. դրանք միթէ ժողովրդի բարեկեցութեան, արդարութեան ու հաւասարութեան համար չեն։ Ցանկանում եմ, որ իմ օրով այդպէս լինի։ Ինչպէս որ բարի հայրն իր որդոց բաղդաւորութիւնն է ցանկանում, ես էլ կամենում եմ, որ իմ գահակալութեան օրով ամբողջ երկիրը երջանիկ զգայ իրան։ Վատահ եղէք, որ ուշադրութեան պիտի առնվի ձեր խնդիրքը։

Արշարունի եպ. սուլթանին յանձնեց վեց էջից բաղկացած մի խնդրագիր*)։ Պատգամաւորութիւնը կրկին խնդրեց սուլթանի բարեհաճ ուշադրութիւնը հայաբնակ նահանգների չափազանց լուրջ դրութեան վրա և ապա ամբողջ Թիւրքահայութեան կողմից ուրախութիւն յայտնեց նորին մեծութեան գահակալութեան համար, ինչպէս և երկար ու երջանիկ կեանք բաղձաղթեց։

Սուլթանը շնորհակալութիւն յայտնեց եղած մաղթանքների ու սիրալիր զգացումների համար, որից յետոյ պատգամաւորութիւնը, կէս ժամվայ ունկնդրութիւնից յետոյ, մեկնեց պալատից։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅՐԸ

Սալոնիկ, 21 մայիսի

Հիւսիսային Ալբանիայում երևան հանվեցին մի շարք բաժանմունքներ մահմեդական դաշնակցութեան, որը պատրաստեց մարտի 31-ի յեղաշրջումը։ Գրաւվեցին գրութիւններ և փաստաթղթեր, որոնցից երևում է, որ յիշեալ բաժանմունքները աջակցութիւն են ստանալիս եղել կենտրօնական մարմնից և նպատակ են ունեցել վերականգնել հին բէժիմը։ Տեղի ունեցան բազմաթիւ ձերբակալութիւններ։ Ձերբակալվածներից մի քանիսը բերվել են Սալոնիկ, միւսները տարվեցին Ուսկիւբ։ Բոլորին մատղրութիւն կայ ուղարկել Կ. Պոլիս և յանձնել զինուորական դաշտային դատարանին։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 21 մայիսի

«Կօր. Բիւրօյին» հեռագրում են

*) Տես «Մշակ» № 98, «Բաղուածքներ Կ. Պոլսի հայ թերթերից»։

Սալոնիկից, որ Դրամում սպանվել է բոլգարական համայնքի աւագը։ Կարծում են, որ սպանութիւնը կատարել են յոյները։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 21 մայիսի

Քննելով կրեատական հարցը, «Թանին» և «Միտհադը» պնդում են, որ Թիւրքիան թոյլ չի տայ, որ Ցունատանը նշանակէ կրեատական կոմիսար, բայց պատրաստ է ընդունել ազգաբնակութեան ընտրութիւնը, թէկուզ այդ ընկնէր օտարազգի թագաւորական տան անդամներից մինին։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 21 մայիսի

Թիւրքաց լրագիրները խօսում են աւզանական պրինց Բէհադիրի գալատեան մասին, որ ժխտում է, թէ թիւրքաց ժամանակաները իրաւունք ունեն հսկել, որ խալիֆայութիւնն անցնէ մէկի ձեռքից միւսին։ Խալիֆայութիւնը ժառանգել է Օսմանի դինաստիան, և անպանիս մարդկանց փորձերը՝ խլել նրա ձեռքից իշխանութիւնը՝ Թիւրքիան թոյլ չի տալ։ (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բերլին, 21 մայիսի

«Նօրդ-Դոյչէ-Ալգէմայնէ-Ցայտունգը» գրում է. «Մի քանի օր առաջ տեղական լրագիրներից մինը Կ. Պոլսից տեղեկութիւն ստացաւ, որ իբր Բ. Դրան կից պաշտօնավարող մեծ պետութիւններից երկուսը զբաղվում են կաշառակերութեամբ։ Կարող ենք յայտնել, որ այդ տեղեկութիւնը ըստ երևոյթի մինչև վերջ յերիւրված մի սուտ է»։ (Հ. Գ.)

—

Ֆիլադէլֆիա, 21 մայիսի

Քաղաքային էլեքտրաքարշի ծառայողների գործադուլի հետ երէկ տեղի ունեցան լուրջ անկարգութիւններ։ Ոստիկանութիւնը ստիպված էր դիմել հրազէնի. վիրաւորվեցին մօտ 100 գործադիրներ. այրվեցին ու ջարդվեցին 5 վագոններ. շատ գործադուլաւորներ ստացան ծանր ջարդուածքներ։ (Հ. Գ.)

—

Ռուս ժողովրդի միութեան ու Դուբրովինի մասին արված հարցապնդման քննութիւնը յետաձգվում է մայիսի 26-ին, որովհետև հարցապնդման վերաբերեալ թղթերը գտնվում էին հանդուցեալ Պերգամենտի մօտ։

—

Վիէննա, 15 մայիսի

Վիճակահանութեան համար Հարաւային Տիրոլ եկած 30 իտալացի նորակոչներ ազգրօշներով ցոյց կազմակերպեցին։ Նրանք բացատրեցին, որ իրանց բողոքը ոչ թէ զինուորական ծառայութեան կոչվելու դէմ է, այլ Աւստրիայի։ («Рѣчь»)

—

Ռուսական և բոլգարական կառավարութիւնների միջև բանակցութիւններ են տեղի ունենում 2 հազար բոլգար «սօխոլնիերին» Ռուսաստան թողնելու համար, որոնք մտադիր են գալու առաջիկայ աշնանը՝ բոլգար և ռուս ժողովրդի համերաշխութիւնը ցուցադրելու համար։ («Рѣчь»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

«Рус. Сл.» լրագրին հեռագրում են Թաւրիզից.

Ջեր թղթակիցը այցելեց Սաթթար-խանին և Բաղր-խանին, որոնք պատսպարվել են թիւրքական հիւպատոսարանում։

Խօսակցութեան միջոցին Սաթթար-խանը ասել է.

«Բաստի սովորութիւնից մենք մինչև այժմ օգուտ էինք քաղում շահի կառավարութեան կամայականութիւններից ազատվելու համար միայն, իսկ այժմ Ռուսաստանի գործողութիւնները այնպէս են, որ կարծես թելադրված են շահից։ Այդ դէպքում մնում է մի փրկութիւն միայն՝ բաստ նստել։ Այդպէս էլ վարվեցինք մենք»։

Ռուսաց իշխանութիւնը կալանաւորել է անջումանի անդամ Ալի Ասկերին և ուղարկել բանակը։ Հօկմարադ թաղում ընդհանուր խուզարկութիւն է կալանաւորված են 16 հոգի։ Գրաւված են բաւականաչափ զէնքեր։ Կալանաւորված է ռուսահպատակ Նազարեանցը։

Անջումանի ազդեցիկ անդամներից մի քանիսը ֆրանսական դեսպանութեան միջոցով անընդհատ բանակցութիւններ են վարում շահի հետ։ Նրանք պահանջում են ազատել մուջահիդներին։ Շահը խոստացել է նպաստել այդ բանին, և այդ նպատակով էլ արտաքին գործերի մինիստրը հղել է ռուսական դեսպանատանը։ Վերջինս հրահանգներ է սպասում Պետերբուրգից։ («Б.»)

—

Թէհրան.—Քաղաքի ազգաբնակութեան մէջ յուզված տրամադրութիւն է տիրում վերջին անցքերի ազդեցութեան ներքոյ։ Տեղի են ունենում բազմաժարդ միտինգներ։ Ճառախօսները միաձայն յայտնում են, որ շահը, սահմանադրութիւն յայտարարելով, ուզեց միայն հանգստացնել ժողովրդին և Ատրպատականի նուաճումը յանձնել ուրիշ պետութիւնների ու այդպիսով խեղդել յեղափոխութիւնը։ Արտաքին գործերի մինիստրը անկարող եղաւ համոզել հաւաքված ժողովին։ Խումբ-խումբ ամբոխը խաղաղ թափօրով շրջում է քաղաքում։ Դրութիւնը բարդանում է։

Բէկցիոնիստները առաջվայ նման շրջապատել են շահին։ Խօսում են, թէ ռուսական միսսիայի ազդեցիկ անդամները, Լեխօվի հետ միասին, հակասահմանադրական քաղաքականութեամբ են գործում։

Արժանահաւատ աղբիւրից ստացված տեղեկութեան համաձայն, դիւժանական կառավարութիւնը վճռել է միջամտել պարսկական գործերին։

Բերլինում կազմակերպված է կենտրոնական կոմիտէտ պարսկական գործերին ծանօթանալու համար։ Կոմիտէի գլխաւոր դեկավարներն են գօկտոր Ռօրբախ և գօկտոր Մինիուս, որոնք եռանդուն միջոցներ են ձեռք առնում ընդհանուր ուշադրութիւն գրաւելու Գերմանիայում պարսկական անցքերի վրա։

Այդ կոմիտէի ներկայացուցիչները դիմել են Գերմանիայի արտաքին գործերի մինիստր Շոեմբերգին, որ նա կայսրի ուշադրութիւնը հրաւիրէ Պարսկաստանի դրութեան վրա։

Մինիստրը պատասխանել է, որ պարսկական հարցը այնքան էլ աննշան հարց չէ, ինչպէս այդ կարծում են։ Թող պարսիկները չանհանգստանան, որ նրանց հայրենիքը կարող է զրաւվել որևէ մէկի կողմից։ Հակառակ դէպքում այդ առիթ կը լինի միջազգային պատերազմի։ («Б.»)

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պոլիս, 15 մայիս

Մէկ օր առաջ թաղուեցաւ Յակոբ վարդ. Շահպազլեան։ Իր մահուան պարագաները շատ կսկծալի են։ Ծերունի վարդապետը, կիլիկեան Ջարգերէն ծայր-աստիճան զգացուած, ջղային տարօրինակ դրութեան մը կը մատնուի, ու բոպէ մը ալ, խելագարած պէս, ինքզինքը բոլորովին կորցնելով, գլխի վրայ վար կը նետուի իր ծովեզերեայ խուցին պատուհանէն և կը ջախջախուի խորտ ու բորտ ժայռերուն վրայ։

Յակոբ վարդապետ Վանի Շահպազ գիւղէն էր։ Տարիքը վաթսունէ անց, բայց առողջ մարդ էր ու առողջ երևոյթով։ Պարկեշտ հոգևորականի համեստ կեանքն ու մաքուր համբաւը ունեցած է։ Իր սիրտը միշտ տաք մնաց ազգային կեանքին վրայ, իր բոլոր ցաւերը կամփոխուէին իր եկեղեցիին ու ազգին սիրոյն մէջ։ Առաջնորդական պաշտօնով գտնուած է Մանիսա, Իզմիրի նահանգին մէջ. վերջին անգամ՝ Բազէշ, ուր յանցաւոր դատուած ու մահուան դատապարտուած է։ Յետոյ ներումի ատեն, ասկէ եօթը տարի առաջ, բերուած է Պոլիս, ուր, իբրև վարդապետի, իրաւունք տրուած է, Եղի-Կուլէի մօտ, Նաալը-Բափուի եկեղեցիին մէջ, քարոզելու և մխիթարուելու։

Այդտեղ ապրած է եօթը-ութը տարիէ ի վեր, մինչև իր եղերաւոր մահուան վերջին րոպէն։

Իբրև բնաւորութիւն, անկախ էր իր մտածումներու և արտայայտութեանը մէջ։ Ունէր իր առանձին ըմբռնումները հոգևորական ու եկեղեցական հարցերու մէջ։ Կաթողիկոսական հարցերու մէջ՝ երկրորդ թեկնածուի մասին չէր կրնար համոզուիլ։ Մակար կաթողիկոսը, իրեն համար, միացմիշտ խորթ հայրապետ մը, և կարծեմ թէ անոր շրջանի առեն՝ յանձն առած չէ պատարագիչ ըլլալ, որպէսզի չտիպուի «անհարազատ» կաթողիկոսի յիշատակութիւնը ընելու։

Հայրապետական վերջին հարցի առեն՝ «Մշակի» թղթակիցին տեղական թերթի մը մէջ գրած մէկ յօդուածը, ուր ըսուած էր թէ զգուշանաք Մակարի կաթողիկոսական շրջանը չնորհելու, իրեն մեծ գոհունակութիւն պատճառած է։ Կը գտնէ զանի ժողովի մը մէջ ու կը համբուրէ փաթթուելով։

Շահպազլեան վարդապետ զգացումի, մաքուր զգացումի հոգին եղաւ մինչև իր վերջին րոպէն. ատով ոգևորուեցաւ, ատով առաջնորդուեցաւ, ատով տապկուեցաւ ու ատոր զոհը եղաւ՝ ծովեզերեայ ժայռերուն վրայ փշրելով այն գանկը, որ մէկ էջերցաւ ըմբռնել կիլիկեան ազգը։

Այստեղ, իբրև արձագանգ իր սրտին ու հոգիին, մէջ կը բերեմ հատուած մը այն խօսքերէն, որ արտասանած է խառն ժողովի փեսը. վերջին նիստին մէջ, ի ներկայութեան Իզմիրլեանի։ Խօսելէ յետոյ թէ ինչպէս գաւառներէն, ամեն օր, ողբ, աղաղակ, ազաչանք, պաղատանք կուգան, կըսէ իբրև ժողովի անդամ. «Այսօր հանդիսապէս ձեռքերիս սրտերնուս վրայ դնելով՝ պարտաւանաց բուէ տանք մենք մեզի. որովհետև մենք չկատարեցինք մեր պարտականութիւնը այս բացառիկ ու սոսկալի շրջանի համար։ Պիտի առարկուի, թէ ազգ. իշխանութիւնը ամեն կարելին գործ դրած է։ Ես ոչ պիտի ըսեմ. կարելիին հետ անկարելիին ալ ձեռք պիտի զարնէր՝ ազգին բաղդաւոր կեանք ընդհանուր բարօրութեան մէջ։ Անհրաժեշտ է շտապել կատարել այն՝ ինչ հարկաւոր է բարենորոգումներ մտցնելու համար պետութեան վարչական, դատաստանական և ֆինանսական ճիւղերում, զարգացնելու համար մեր ցամաքային և ծովային զօրութիւնները և ձեռնարկելու համար հասարակական աշխատանքների։ Ձեռք բերելու համար այս նպատակի գործադրութիւնը՝ յոյս եմ դնում երկու պատկառելի ժողովներիդ աջակցութեանն ու գործակցութեանը։

«Սահմանադրական վարչութեան հաստատմամբ, բարձրացաւ մեր երկրի վարկն ու հռչակը արտասահմանում. սահմանադրական վարչութիւն, որը աջողվեց մեզ պետեղել լուրջ ու ամուր հիմունքների վրա։ Մեր բարեկամական յարաբերութիւնները շարունակվում են մեծ և միւս պետութիւնների հետ։ Ցանկանում ենք ջերմապէս, որ աւելի ևս ամրապնդվեն այդ յարաբերութիւնները, որոնք հիմված են, արդէն իսկ, անկեղծ և սիրալիր բարեկամութեան վրա։ Բարձրեալն Աստուած բոլորիս էլ շնորհէ իր երկնային պաշտպանութիւնը»։

Գահաճառի ընթերցման ընթացքում, սուլթանը ընդմիջելով Հիլմի փաշային՝ հրաւիրեց նրան իր մօտ և կանգնեցրեց ճիշդ իր կողքին, աւելի ուշադրութեամբ լսելու համար... Գահաճառի այս մասը, ուր ակնարկվում էր ժողովրդական ներկայացուցչութեան «աջակցութեան ու գործակցութեան» մասին, ընդհատվեց միահամուռ, ուժեղ ծափահարութեամբ։ Սուլթանը՝ ձեռքի միևնոյն շարժումով՝ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ժողովրդականներին, յետոյ առանձնապէս Ահմէդ Բրիզային և Սայիդ փաշային, որոնց առաջինը՝ խոնարհելով փոքր ինչ իրանը՝ կարճ թէմենահ արեց, իսկ երկրորդը՝ նոյնպէս խոնարհութեամբ՝ աւելի լայն թէմենահ։

Գահաճառի աւարտումը ողջունվեց «ամին» (ամէն) աղաղակներով ու երկարատև, որոտընդոստ ծափերով։ Ճառի թողած տպաւորութիւնը, առհասարակ բոլորի վրա, լաւ էր ու ոգևորիչ, մանաւանդ որ Աբդիւլ Համիդի նման նենգաւոր, դաժան, վայրագ, ահարեկված ու ահարեկող վեհապետի փոխարէն տեսնում էին իրանց առաջ մի մեղմաբարոյ, պարզ ու պարզամիտ սուլթան։ Մինչդեռ ատամները փշրված վագրը խրտնում, անհանգիստ էր լինում ժողովրդի, ժողովրդական ներկայացուցիչների ներկայութիւնից, սա, ընդհակառակը, հաճոյք էր զգում ինքն իրան ցուցադրելուց, բազմութեան հետաքրքիր ակնարկները դէպի ինքը գրաւելու համար։

Գահաճառի ընթերցումից յետոյ Սայիդ փաշան ելաւ դէպի Հիլմի փաշան, յետոյ Սայիդ փաշան ու Ահմէդ Բրիզան։ Տեղի ունեցաւ նրանց միջև ինչ-որ արագ խօսակցութիւն։ Ապա հանեց իր ծոցից թղթի մի կտոր, որի վրա գրված էր երդման ծանօթ բանաձևը։ Մի քայլ առաջ եկաւ դէպի ամբիոն, մէջքը կորացրեց և կարդաց իր ուխտը։

Խանդավառութիւնն աննկարագրելի էր։ «Կեցցէ մեր կայսրը» աղաղակներ թնդացրին սրահը։ Նա դարձեալ շնորհակալութիւն յայտնեց և սպասում էր հանդիսատես լինել սենատորների և պատգամաւորների փոխադարձ երդման, նախագահական ամբիոնից, երբ Բրիզա-բէյ ժեստելով նրան՝ հրաւիրեց հանդստանալ կայսերական օթեակում։

— Շատ լաւ, շատ լաւ, ինչպէս որ ցանկանում էք,—պատասխանեց և անընդհատ օվացիաների մէջտեղ, արարողապետ Կալիբէյից առաջնորդված, իջաւ ամբիոնից և ուղղվեց դէպի դուռը, բարձրանալու համար իր սեփական օթեակը։ Իսկոյն սկսվեց սենատորների և պատգամաւորների երդման արարողութիւնը, երբ սուլթանը երկաց օթեակում։ Նրա աջակողմի օթեակում տեղ բռնեցին երկու որդիները, իսկ ձախակողմի օթեակում՝ առաջին թիկնապահ Բէյզի և Էնվէր ու Նիազի բէյերը։ Որովհետև ինքը կանգնած էր, կանգնած էր մնում նաև ամբողջ դահլիճը։ Նշանացի արեց, որ նստին և ինքն էլ նստեց։

Առաջինը երդեց Սայիդ փաշան.

— Երդւում եմ հաւատարիմ մնալ սահմանադրութեան, հայրենիքիս, ազգիս, ինչպէս և կայսեր, որքան ժամանակ հաւատարիմ կը մնայ սահմանադրութեան։

Վերջին պարբերութիւնը հազիւ սկսած՝ Ահմէդ Բրիզան ու մի քանի ուրիշ պատգամաւորներ ընդմիջեցին նրան, առարկելով որ աւելորդ էին «որքան ժամանակ հաւատարիմ կը մնայ սահմանադրութեան» խօսքերը։ Այդ դարձուածքը գործ էր ածվում Աբդիւլ Համիդի համար, իսկ այժմ չէ՞ որ «սահմանադրական» է նոր միապետը։

Սայիդ փաշայից յետոյ երդեց Բրիզա բէյը, յարուցանելով մի փոքրիկ, բայց ընդոշ միջադէպ։ Նա ասաց.

— Երդւում եմ պատուով և կրօնքով։ Այլն...

Այս բանաձևը դուր չեկաւ կրօնաւորներին, որոնք ցանկանում էին, որ «անհաւատին» արտասանէ անպատճառ ամեն իսլամ մահմեդականի համար պարտաւորական բանաձևը՝ «Վալլահի վէ Բիլլահի», բայց Ահմէդ Բրիզան ընդդիմացաւ, յայտարարելով՝ որ ինքն արդէն երդուել է այնպէս, ինչպէս իր խիղճն է թելադրում։

Երդեցին, ամբողջ բանաձև արտասանելով, նաև մի քանիսները, բայց իսկոյն երևաց, որ եթէ շարունակեն այդ կերպով երդուել բոլորը, արարողութիւնը պէտք է տևէ չափազանց երկար, առնուազն 5—6 ժամ, որովհետև բացի այն՝ որ լուրջանալ կամենալ իսկապէս մահեր են շատերուս համար, մահ, սև ամէն հոգիներու մէջ... շուկայի մէջ մահերով կը զբաղուին հայերը, տուներուն մէջ, սեղաններու վրայ մահերու համար կը խօսուի. մեր փոքրիկներ, մեր երախաներ նոյն հարցով կը զբաղուին։

Մեր սիրելի շրջենաւ դրուած են 600 որբեր. մէկ մասը՝ Իզմիրի համար, մեծ թիւը՝ Պոլիսի համար, մաս մըն ալ՝ գաւառներու համար։ Ու խորհիլ, որ ատոնք, մէկ ամիս առաջ, իրենց տան մէջ էին, ծնողի թեւերուն տակ։ Ցրուելէ աւելի լաւ պիտի ըլլար զանոնք տեղաւորել որբանոցներու մէջ, իրենց հողին վրայ։ Պատրիարքարանն ալ այդ մտադրութիւնն ունեցաւ. հեռագրեց, ուղարկեց դրուին. բայց ուշ. որբերը արդէն ճամբայ հանուած էին՝ առնուած հեռագրի մը համեմատ։

Կիլիկիոյ խուժանը կը սպառնայ տեղական իշխանութեան՝ մնացած բոլոր քրիստոնեայ տարրը սուրի տալ, եթէ կախաղան բարձրացուի իսլամ յանցաւոր մը։ Ձեմ գարմանար, որովհետև եթէ իսկապէս ոճրագործներու համար արդարութիւն գործ դրուի, ամենքն՝ ալ միևնոյն. ոճիրին մէջ թաթխուած են. այդ բոլոր գլուխները պէտք է երթան օդին մէջ, չուաններէ կախուած։

Այսօրուան առնուած թղթակցութենէ մը կը հասկցուի փաստացի կերպով, որ օսմ. կօմիտէին մէջ գտնուած են մեղապարտ անդամներ, խուժանի բոլոր գործերուն միջամուխ ոտքով գլխով։ Պոլսէն զրկուած զինուորական ատեանն ալ մեծ յոյս չի ներշնչեր առայժմ։ Իր գործելու ուղղութիւնը հին ձևն է, կըսեն։ Դժբաղդաբար պնդելու իրաւունք կունենամ, թէ Համիդի դրութիւնը իսկապէս գոյութիւն ունի. Համիդ յաջողած է իրմով, իր հոգիով, իր դատումով, իր դրութիւնով դրոշմել Թիւրքական բոլոր դատող, հրամայող, քաղաքական ու զինուորական տարրը։

Ի՞նչ կը խորհիք, երբ ըսեմ, որ, իբրև թամեն բան վերջացած, զինուորական ատեանը խստիւ Մուշեղ եպիսկոպոսը կը պահանջէ։ Մուշեղն Ադանայէն Եգիպտոս մեկնած էր արդէն թերի մնացած վարժարանին շինութեանը դրամական նպաստ հայթայթելու։ Ու երբ Ջարդի լուրը առաւ, փութաց ճամբայ ելնել Եգիպտոսէն. Մերսին հասաւ. բայց տեղական կառավարութիւնը սպառնաց և թոյլ չտուաւ, որ Կիլիկիա ոտք դնէ Ադանայի առաջնորդը։ Հիմա կամբասանուի իբրև յանցաւոր ու կը պահանջուի դատելու համար։ Թիւրքական արդարադատութեան վերջին ու նորագոյն ձևն է ատ. ոճրագործները, մարդասպանները յայտնապէս ման կուգան մէջտեղը, հայեր ջարդուած, հայեր կողոպտուած, հայ տուներ կրակի տրուած, հայերու ապրանքը թալանի տրուած, ու հայերը ըլլան յանցաւորները, մանաւանդ առաջնորդը, որ ամիսներ առաջ Եգիպտոս ճամբորդած է։

Եւրոպացիները զուր չէ որ կը կրկնեն, թէ Թիւրքն է tout à fait incompatible à la civilisation européenne։ Իրաւունք պիտի տան գերման պատմագրի մը, որ կըսէ թէ «Երբ և է Այա-Սոֆիան պէտք է նորից վերադարձուի ճշմարիտ քրիստոնէական հաւատին. Փոքր-Ասիան պէտք է անջատուի Թիւրքական բռնակալական և անտանելի վարչութիւնից. ու այդ կարող է միայն ռուսաց Ցարը կատարել»։

Տեղապահը կը հարցաքննուի անուղղակի կերպով գերման ազդիւրներէ տրուած տուրին վրայ, թէ հայերը դիմում ըրած են ռուս կառավարութեան։ Կըսուի թէ տա-

* Տես «Մշակ» № 107.

զապահը, փոխանակ անհիմն հանելու եղած լուրերը, պատասխանած է, թէ ինչ ընեն հայերը. ջարդեցիք բռնապետութեան օրով, կը ջարդէք սահմանադրութեան ատեն։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բազու, 18 մայիսի

Շամախու թեմի առաջնորդը Բալախանու ծխատէր քահանայի մասին հետեւեալ կարգադրութիւնն է արել։ Մշտնջենաւոր քահանայի ընտրութիւնը յետաձգել է մինչև նորընտիր Կաթողիկոսի էջմիածին հասնելը, իսկ ժամանակաւորապէս նշանակել է նախ Սիմֆերոպոլ, ապա Թիֆլիս և Մոսկվա քահանայ եղած Ղազարոս Յովսէփեանին։ Մինչև այժմ ժամանակաւոր կառավարում էր Արշակ քահ., որը կարգազուրկ արուած Մեսր. քահ. Տէր-Ոսկանեանի եղբօրորդին է։ Զը նայելով որ տէր-Արշակը հասարակ է։ Զը նայելով որ տէր-Արշակը հասարակ է։ Զը նայելով որ տէր-Արշակը հասարակ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Ամսիս 24-ին, կիրակի, առաւօտեան ժամը 12-ին, Թիֆլիսի առաջնորդարանում կը կայանայ մի խորհրդակցական ժողով, ընտրելու մի կարգադիր մասնաժողով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընդունելութեան համար Թիֆլիսում։

✦ Մայիսի 17-ին Սօղանլուխ կայարանում ձերբակալվել է մի ոմն Եսսոն Զիկիձէ, որի մօտ խուզարկելու ժամանակ գտնվել են պարսիկ յեղափոխականների պարագրութիւններ Սաթթար-խանի և Բաղըրխանի լուսանկարները, մի քանի պարսկական դրամներ և պարսից յեղափոխականների երկու մէդալներ։

✦ Երևանի նահանգի հայ աղգաբնակութեան պատգամաւորութիւնը Փոխարքային ներկայացաւ մայիսի 21-ին։ Պատգամաւորութեան անդամներն էին Երևանի քաղաքագլուխ Ի. Մելիք-Ադամալեան և Նոր-Բայազէտի քաղաքային աւագ Ս. Բատիկեան։ Պատգամաւորութեան երրորդ անդամ Յ. Տիգրանեան իրանից անկախ պատճառով չէր կարողացել գալ Ալէքսանդրօպոլից Թիֆլիս։

✦ «Т. Л.»-ի ասելով, մայիսի 20-ին խուզարկել են Ալէքսանդրօպոլի քաղաքագլուխ Յ. Տիգրանեանի բնակարանը։ Պ. Տիգրանեանից ստորագրութիւն է առնված, որ ցնոր կարգադրութիւն իրաւունք չունի մեկնելու քաղաքից։

✦ Պետերբուրգից ստացված տեղեկութիւններին նայած, ռուսաց սինօդի անդամների մեծ մասը համաձայնել է կովկասեան փոխարքայութեան մէջ վրաց եկեղեցեաց աթոռը պահելուն։

✦ Արևմտեան Անդրկովկասից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, երկաթուղի երաշտից յետոյ շատ տեղերում ցանքսերը չափազանց փչացել են։ Նոյնիսկ այնպիսի տեղում, ինչպէս Զակվանէ, տեղի է ունեցել երաշտ, որով այժմ գնտին ոտոգում են արհեստական կերպով։

✦ Ինչ-որ անյայտ չարամիտներ այս քանի գիշերներ է փչացնում են Կօջօրի ճանապարհին գտնվող Շինդիս գիւղի կողմից բերված ջրանցքը, որ ջուր է մատակարարում բացառապէս բուսաբանական այգուն։ Այգու կառավարիչը դիմել է իշխանութեան և խնդրել է կարուկ միջոցներ ձեռք առնել անյայտ չարագործներին բռնելու, որովհետև ջրանցքի փչանալով կը փչանան նաև այգու բոլոր բոյսերը և ծաղիկները՝ մեծով անջուր։

✦ Ցիշեցնում ենք, որ այսօր Զուբալովի անուան ժողովրդական տանը կը ներկայացվի առաջին անգամ «Անուշ» պիէսը, փոխադրութիւն Գ. Երիցեանի, բանաստեղծ Յ. Թումանեանի պօէմայից։ Այս պիէսը լինելու է մի նորութիւն իր բովանդակութեամբ ու խաղով։ Խաղի ընթացքում տեղի կունենան երգեցողութիւն, պարեր, երաժշտութիւն և այլն։

✦ Արևելեան Անդրկովկասում զգացվում է բանուորական ձեռքի մեծ պակասութիւն, որովհետև Պարսկաստանից այլևս բանուորներ չեն գալիս այստեղ աշխատանքի։

✦ Այսօր Թիֆլիսի հասարակական կլուբում (Բօրսայի դահլիճում) Բրէնդերը մի բէֆերատ կը կարդայ ընկերակցութիւնների ու միութիւնների կազմակերպութեան մասին։

✦ Հինգշաբթի օր, ամսիս 21-ին նշանակված քաղաքային դումայի նիստը չը կարողացաւ կայանալ ձայնաւորների օրինական թիւի պակասութեան պատճառով։

✦ Մեզ հաղորդում են, որ Կ. Հ. Ռ. և Վարժուհիների Միութեան անդամների ընդհանուր ժողովը տեղի կունենայ յունիսի 3-ին։ Զրաղմունքի առարկաները լինելու են՝ 1) Կ. Վարչութեան զեկուցումը. 2) Վերաստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը. 3) Նախահաշիվ քննութիւնը և հաստատութիւնը. 4) Ամարային բիւրօ. 5) Փոխատու խնայողական գանձարանի կանոնադրութեան քննութիւնը. 6) Կ. Վարչութեան անդամների, փոխ-անդամների և վերատուգիչ յանձնաժողովի ընտրութիւնը. 7) Հայոց լեզուի դասաւանդութեան խնդիրը մեր ծխական դպրոցներում. 8) Զեկուցում երաժշտութեան դասաւանդութեան և ծրագրի մասին։

✦ Քաղաքային դումայական տնտեսական մասնաժողովը որոշեց երկու շաբաթով աւելացնել տաւարի մսի սակագինը, նշանակելով 13 կօպէկ ֆունտին, փոխարէն 12 կօպէկի։

✦ «Тифл. Листокъ»-ի խմբագրութիւնը յայտնում է. «Տեղական «Закавказье» թերթը, առնելով հայկական «Գործ» օրաթերթից, հաղորդել էր, թէ «Т. Л.»-ի խմբագիր Իվ. Գր. Խաչատուրովը վերջնականապէս դուրս է եկել «Т. Л.»-ի խմբագրութիւնից։ Այդ տեղեկութիւնները բոլորովին սխալ են։ Ի. Գ. Խաչատուրովը ընտանեկան անյետաձգելի գործերով մեկնել է և շուտով կը վերադառնայ»։

✦ Այս օրերս մեռաւ վրացի հասարակական գործիչ բժ. Զավախօվը, որի մասին տեղական թերթերում լոյս են տեսնում մի շարք նեկրօլոգներ։

✦ Բութայիսում գրավաճառատուն ունեցող Ի. Կվիցարիձէն Թիֆլիսի Զուբալովեան ժողովրդական տան գրադարան-ընթերցարանին իբրև նուէր ուղարկել է 525 կտոր գիրք զանազան լեզուներով։

✦ Սահմանային պատակախմբի պետի տեղեկութիւնների համաձայն, 1909 թ. մարտ ամսվայ ընթացքում կովկասեան սահմանագլխի վրա տեղի են ունեցել վեց ընդհարումներ պատակախմբի ու պարսիկ աւազակների միջև, որոնք կողոպտում են ռուսահպատակներին։ Նոյն ամսում պատակախմբի զինուորները սահմանը խախտողներից խլել են 5 հրացան՝ 1593 փամփուշտներով, 13 տարբանակ՝ 243 փամփուշտներով և մի պուդ 22 ֆունտ վառօդ։

✦ Վրաց «Զվէզնի Աղբի» լրագրի ասելով, մայիսի 11-ին ուժեղ պատակախմբով Օզուրգէթ են տարել և բանտարկել տեղական բանտում Պրօկոպի Դօլիձէին, որ մեղադրվում է բժ. Տրիանդաֆիլիդիսին գերելու և սպանելու մէջ։

✦ Սուացանք հետևեալ նոր գրքերը. 1) Անգլիայի քաղաքակրթութեան պատմութիւնը, Հ. Բօկլի, համառօտեց Նօտօվիչ, թարգմ. Վ. Աղանեանցի, հրատարակութիւն Գ. Գալստեանի, Թիֆլիս, 1909 թ., գինն է 75 կ., 2) Сборникъ стихотвореній грузинскихъ поэтовъ, въ русскомъ переводѣ, княгини С. В. Амираджиби, Москва, 1909 г.

✦ Դուշէթի գաւառի մի քանի գիւղերի աղգաբնակութեանը հովելու համար մայիսի սկզբին Սեանայ վանքի վանահայր Սարգիս եպիսկոպոսից քահանայ Ձեռնագրվեց Թիֆլիսի կօնսիստօրիայում ծառայող Կոնստանտին Ազբիլեանը, (այժմ տէր-Յուսիկ), որ աւարտել է Ներսիսեան դպրոցը և ունի մի զրուածք քահանայութեան խնդրի վերաբերեալ։

✦ ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Նորից հրապարակ է եկել դրամաշորթների մի խումբ, որոնք այս ու այն քաղաքացիների վրա նամակներ են ուղարկում դրամական պահանջով։ Այդպիսի մի նամակ ամսիս 15-ին ստացել է Ասատուրյայեվի կառավարիչ Ս. Ն. Բաբայեանը՝ 2000 ր. պահանջով։ Նամակը կրում է «Բաղուի շրջ. անիշխանականների խմբակ» կնիքը։ Նամակը գրված է ռուսերէն, իսկ ստորագրութիւնները հեռեակ կերպով են դասաւորված. անդամներ՝ Կայծակ, Գալլ, Ռումբ, Մահ—հայերէն տառերով գրված. պ. Բաբայեանը նամակը յանձնեց պ. քաղաքապետին»։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 22 մայիսի

Ցոյց տալու համար, թէ «Գործ» թերթը որքան յեղաշրջում է և ուրանում ամենքի աչքի առջև կատարված փաստերը, արտասանված խօսքերը, ինչպէս նա արել է Բարեգ. Ընկերութեան վերջին ժողովի վերաբերմամբ, ես կը բերեմ միայն մի փաստ։

Ի թիւս այն անձանց, որոնք այն կարծիքի էին, թէ շատ վաղաժամ է ընտրել պ. Աֆրիկեանին ընկերութեան պատուաւոր անդամ, այլ կարելի է այժմ շնորհակալութիւն յայտնել, որովհետև բացի զրամական 4700 ր. նուէրից նա դեռ ոչ մի այնպիսի առանձին ծառայութիւն չէ մատուցել Բարեգործական Ընկերութեանը, գտնվում էր և պ. Ղազարոս Աղայեան, որ մի երկար ճառ արտասանեց, դրամը պատուի գաղափարի հետ չը կապելու մասին, և նոյնիսկ օրինակ բերեց Վանքի եկեղեցու բակը, ուր ազգային արժանաւոր գործիչների շարքում թաղված են միայն դրամի համար և դրամի շնորհիւ զանազան անձինք։

Արդ՝ «Գործ» թերթը, որ այնքան մանրամասնօրէն և դիտաւորեալ աղաւաղված ձևով բերել է իմ, պ. Ս. Զէրքէզեանի և ուրիշների ասածները, բոլորովին լռութեան է տալիս Ղ. Աղայեանի ասածները և նոյն իսկ չէ յիշում նրա անունը։ Տակտիկան շատ պարզ է։ «Գործը» դիտմամբ Աղայեանի անունը չէ տալիս և նրա ասածները չէ բերում։

Կարելի է վիճել այնպիսի մարդկանց հետ, որոնք չեն խղճահարվում ուրանալ փաստերը։

Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ իմ ասածները բոլորովին աղաւաղված, յեղաշրջված են դուրս բերված։ Ես բնաւ չեմ կամեցել պ. Տ. Աֆրիկեանին դուրս բերել իբրև խաբեբայ, ինչպէս ստախօսում է «Գործը»։ Ես ևս նոյն կարծիքն եմ յայտնել, ինչպէս պ. Ս. Զէրքէզեանը, թէ պ. Տ. Աֆրիկեանը ընկերութեանը ոչ մի առանձին ծառայութիւն չէ մատուցել, իսկ Թաւրիզի դէպքը առաջ բերի միայն նրա համար, երբ խորհուրդը ասում էր, թէ նա խօսք է տուել շարունակել։ Ես ևս ասացի, որ նա Թաւրիզի Հայուհեաց Բարեգործ. Ընկ. առաջ գրաւորապէս պարտաւորվել է շարունակել, բայց այնուամենայնիւ մերժել է. ուրեմն կարող է այստեղ ևս մերժել։

Ինչ վերաբերում է այն հարցին, թէ իբր մենք (հակառակ խօսողներս) անձնական շահ և նպատակներ ենք ունեցել, դա նոյն իսկ ծիծաղելի է։ Բոլոր այն 10 անձինք, որոնք հակառակ քուէ տուին, դրանց թվում և Ղ. Աղայեանը, ոչ միայն որևէ կապ, յարաբերութիւն՝ առևտրական կամ այլ՝ չունեն պ. Տ. Աֆրիկեանի հետ, այլ նոյնիսկ շատերը անձամբ չեն ճանաչում նրան։ Եթէ անձնական շահի մասին է խնդիրը, աւելի ուղիղ կը լինէր ասել նրա թեկնածութիւնը պաշտպանող մի քանի անձանց մասին, որոնք պէտք է զգային հանգամանքի փափկանկատութիւնը։

Մեր հակառակութիւնը լոկ և միայն սկզբունքային էր։

Հ. Առաքելեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԴՈՐԾ.

21 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Զինուորական գլխաւոր դատարանը կարգադրեց նորից քննել ատամնաբուժական դպրոցի աշակերտ Այզէնշտէյնի գործը, որին Օդեսայի զին.-նահ. դատարանը դատապարտել էր սկզբում մահվան պատժի, յետոյ փոխարինել էր մահվան պատիժը ցմահ տաժանակիր աշխատանքներով։

Սենատ անհետանք թողեց Պոլտավայի «Կօլօկօլ» լրագրի խմբագիր Դերասիմովիչի վճռարկի բողոքագիրը, որին դատարանը ենթարկել է մէկ և կէս տարով բանտարկութեան։

Օրվայ ընթացքում խօլերայով հիւանդացան 4, մեռան 3 հոգի։

Երեկոյեան ժամը 6-ին սրտի հիւանդութիւնից մեռաւ Ռուսաստանում գտնվող բոլոր հոմէական եկեղեցիների հովվապետ արքեպիսկոպոս Վենուկովսկին։

ՍՏԱՒՐՕՊՕԼ։ (Նահանգական)։ Դատաստանական պալատը 1906 թ. գիւղացիական միութեան գործի առիթով 94 մեղադրվողներից 17-ին ենթարկեց բանտարկութեան, միւսներին արդարացրեց։

ՍԻԶՐԱՆ։ Կօկսի գիւղում այրվեցին 250 տներ։

ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Կէսօրին Նիկոլայևսկի տաճարում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր պատարագ։ Ներկայ էին գէներալ-նահանգապետը, սենատի անդամները, պաշտօնական անձինք, սէյմի պրէզիդիումը և պատգամաւորները։ Յերեկվայ ժամը 1 և 40 րոպէին գէներալ-նահանգապետը իր շքախմբի, սենատորների, զինուորական պաշտօնեաների ու զօրքերի ներկայացուցիչների ուղեկցութեամբ մտաւ կայսերական պալատի գահական դահլիճը, ուր ժողովվել էին պատգամաւորները և հրաւիրված անձինք։ Գէներալ Բէկմանը, տեղ գրաւելով գահի աստիճանի մօտ, դիմեց ժողովրդական ներկայացուցիչներին հետևեալ խօսքերով. «Թագաւոր Կայսրը և Մեծ Իշխանը հրամայել է ինձ այժմեան սէյմը բանալու ժամանակ Միապետի անունից յայտնել, որ Նորին Կայսերական Մեծութիւնը ամենաողջամտաբար ողջունում է սէյմի անդամներին։ Ն. Կ. Մ. անունից յայտարարում եմ այժմեան սէյմը բացված»։

Սենատոր Էլտ կարդաց ողջունի ճառը տեղական լեզուներով։ Սէյմի տալմանը դիմեց գէներալ-նահանգապետին այսպիսի խօսքերով. «Ձերդ բարձր գերազանցութիւն։ Նոր ընտրութիւններից յետոյ Ֆինլանդիայի սէյմը այժմ գումարվել է կատարելու կարևոր հիմնական օրէնքներով նրա վրա դրված պարտականութիւնը, հաստատուն կերպով յենվելով իրաւունքի ոյժի վրա, և իմ միջոցներով խնդրում է՝ առ ոտս Թագաւոր Կայսրի արկանել ամենահպատակ զգացմունքներ»։ Տալմանի խօսքերը կարդացվեցին ապա ռուսերէն։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ վենէրական (սիֆիլիս), միզասեռական և մորթու ցաւերի։ Ընդունում է Կովկասի հանքային ջրերում։

Հասցէն՝ Կիսլովոդսկ, հիւրանոց «Բօսսիա»։

(օ. մ.) 100—81

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

Վանքի աւ. եկեղեցում, կիրակի, մայիսի 24-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, նշանակված է Նոյն եկեղեցու ծխական ժողով՝

1) Մարիամեան-Յովհաննեան օրիորդաց ուսումնարանի հոգաբարձուներ ընտրող 4 պատգամաւոր ընտրելու։

2) Ընտրելու մէկ ծխ. հոգաբարձու դուրս եկած պ. Տ. Յովհաննիսեանի փոխարէն։

3) Քննելու և հաստատելու 1909 թուի նախահաշիւը։

4) Եկեղեցական-ծխական դպրոց բանալու հարցը։

5) Եկեղեցու կալուածական հարցը։

6) Երգեցիկ խմբի և քարոզչի հարցը։

Առաջին հարցի վերաբերմամբ այս ժողովը կը լինի երկրորդ և վերջնական, իսկ միւս հարցերի համար՝ առաջին։

Այս մասին յայտնելով ի գիտութիւն յարգելի ծխականներին խնդրում ենք շնորհ բերել ժողովի։

Վանքի աւագ եկ՝ղեցու՝
Եղիսէ ա. քահ. Երզնկեանց
Երէցփոխ Յով. Յովսէփեանց

(շ. կ.) 467. 2—1

Ակկերմանի հայոց եկեղեցու համար
ՀԱՐԿԱՒՈՐ է
հաճելի ձայնով և փորձված
ՏԻՐԱՑՈՒ
Տարեկան 240 ռուբ. ռոճիկ և արդիւնք։
Դիմել՝ Аккерманъ, священ. Е. Априлянъ.

ՀՐԱՒԷՐ

1909 թ. մայիսի 24-ին, կիրակի, ցերեկվայ ժամը 11-ին Հալլարաբի ս. Կարապետ եկեղեցու ծխական դպրոցում կայանալու է ծխական ընդհանուր՝ երրորդ և վերջին ժողովը։

Օրակարգի խնդիրներն են. 1) Հաշուետուութիւն եկեղեցու 1908 թ., 2) 1909 թ. նախահաշուի քննութիւն, 3) Ապագայ 1909|10 ուսումն. տարում ծխական դպրոցի պահելու հարցը, և 4) Ընթացիկ հարցեր։

Երէցփոխ՝ Ս. Մառանջեան

(շ. կ.) 475. 2—1

Լոյս տեսաւ
«ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԵԱՆՔ»

Հասարակական, գրական, արուեստագիտական շաբաթաթերթի № 1-ը (երկրորդ տարի) հետևեալ բովանդակութեամբ.

Միշտ հին երգ, Վաչագան.—Մատենախօսական՝ Եայօնական Բօմէօ և Զուլիետա, թարգմ. Վ. Փամփուխչեանի, Մ. Բերբերեան.—Հայկական ձգնաժամն և վերածնութիւն Մ. Սմբատ Գաբրիէլեանի, Գ. Բալասանեան.—«Աղջիկ, երնեկ ալ լինեմ», Յ. Թումանեան.—Հայրենասէր օրիորդը, Գ. Բալասանեան—Դպրոցական՝ Հայ լեզուի և գրականութեան ծրագրի առիթով, Գ. Բ.—Վրաց գրականութիւնից՝ Է. Նինօշվիլի (նրա մահվան 15-ամեակի առիթով) Ղ. Կ.։

Տարեկան բաժանորդագինն է 4 ռուբ., հատով՝ 8 կ.։ № 1-ը բաղկացած է 8 երեսից և համարը ամէն տեղ արժէ 5 կ.։

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Гракануютюнъ евъ Кянкъ“, Троицкая № 7.

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Գրիգոր Բալասանեան

472. 1—1

Մայրենի լեզու ա. տ. նոր—34-րդ տիպ. վերամշակած և ճոխացրած.	գինը	20 կ.	գում.	13 կ.
Մայրենի լեզու բ. տ. նոր — 23 տիպ. հիմովին փոփոխած	գինը	30 կ.	»	21 կ.
Նոյն » » 22 տիպ. սակաւաթիւ	»	30 կ.	»	19 կ.
Մայրենի լեզու գ. տ. վերջին տիպ. լրացրած	»	50 կ.	»	35 կ.
Մայրենի լեզու դ. տ. աւելացրած են բազմաթիւ նիւթեր հայի կեանքից և պատմութիւնից	»	55 կ.	»	38 կ.
Բերականութիւն Մ. լեզուի	»	50 կ.	»	30 կ.
Հէնչէլի՝ Թարան. խնդիրներ մ. ա. և բ.	»	35 կ.	»	21 կ.
» » » մ. երրորդ	»	50 կ.	»	30 կ.

ա. Վաճառվում են «Գուտտենբերգ» և «Կենտրոնական գրավաճառներում.
բ. » Ինձ մօտ՝ Թիֆլիս, Միքայէլեան պրոսպ. № 70.
Հասցէն՝ Николаю Теръ-Гевондянъ, Тифлисъ.

(Է. շ.) 460. 2—2

Սրանով յայտնում եմ ի գիտութիւն յարգելի
ՀԱՅԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻ,
որ Սաւրոպոլ քաղաքում բացել եմ հացավաճառատուն։

Գլխաւոր նպատակս է մատակարարել Անդրկովկասեան քաղաքներին ամեն տեսակ հացահատիկ և ալիւր թէ տեղից և թէ շրջակայ կայարաններից։

Ալիւրը պատրաստում եմ սեփական ընտիր ցորենից՝ հետևեալ տեսակների—«Կրուպչատկա», «սէյանկա» և «բաղմալ»։

Հետաքրքրվողներին իսկոյն ուղարկում եմ նմուշները՝ միաժամանակ նշանակելով և գները։

Գների զգալի փոփոխութեան ժամանակ կլիէնտներին յայտնվում է հեռագրով։

Խնդրում եմ ի նկատի ունենալ, որ ամեն մի ապրանք ես գնում եմ առաջին ձեռքից այնպէս որ այդ հանգամանքը հնարաւորութիւն է տալիս ինձ վաճառել ուրիշներին ամենանօրմալ գներով։

Յուսով եմ, որ յարգելի վաճառականները անուշադիր չեն թողնի իմ ֆիրման։

Պատուէրները կը կատարվեն կարելոյն չափ շտապով, ամենայն ճշտութեամբ և բարեխղճօրէն։

Թղթակցութիւնները հայերէն և ռուսերէն լեզուներով։

Ցարգանքով՝ Մ. Յ. ՖԱԼԱԿԵԱՆՑ

Հասցէ՝ Նամակի համար. Ставрополь-губ., М. А. Фалакянцу, почт. я. № 48.
Հեռագրի համար. Ставрополь.-губ., Фалакянцу.

(շ.) 50—39

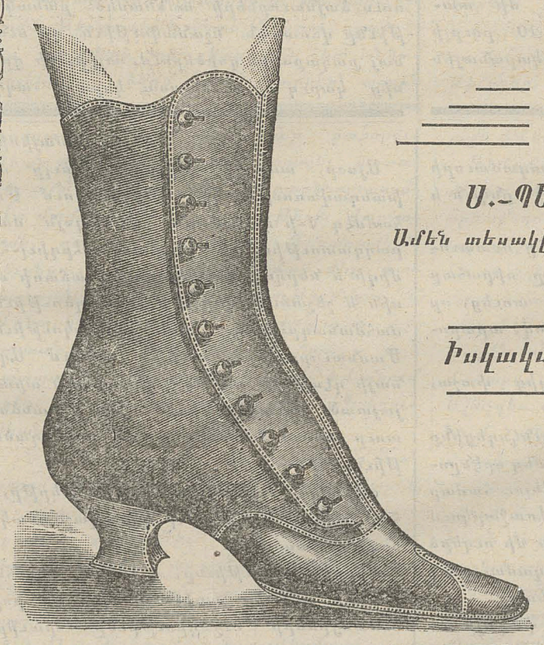

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ
ԿՕՇԿԵՂԷՆ
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽԱՆԻԿ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿ.
Ամեն տեսակի մօդային ձևերի. գտնվում է բոլոր յայտնի խանութներում։

ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Իսկականը միայն այս դրոշմով

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՐԷԶԻՆ. ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„ТРЕУГОЛЬНИКЪ“
ԱՆՈՒՆՈՎ
Թիֆլիսի բաժանմունքը գտնվում է ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ
ԱՅԴՏԵՂ ԿԱՑ ՊԱՀԵՍՏ **ԿԱԶՈՒԵՂԷՆԻ** Ռուսական և արտասահմանեան արդիւնաբերութեան
ԿՐԿՆԱԿՕԶԻԿՆԵՐԻ ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՐԷԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Կրեմ եւ Ապրետուրա կօշկեղէնի համար
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿԵՐ.

(շ.) 182. 0—13

Электропечатня Н. Г. Аганьянцъ Полицейская 7.